

20. sep. 1836

AFSENDER

Martinus Rørbye

MODTAGER

Jørgen Hansen Koch

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Generel kommentar:

Brev nr. 84 på Rørbyes liste over afsendte breve 1834-37.

Afsendersted:

Subiaco

Modtagersted:

København

Omtalte personer:

Gottlieb Bindesbøll

C.W. Eckersberg

Christian Hansen

Christian Frederik Holm

Nicolai Abraham Holten

J.L. Jensen

Johan Sigismund von Møsting

Fritz Petzholdt

Francesco Podesti

Bertel Thorvaldsen

Friedrich Thøming

Alessandro Torlonia

Watson

Penry Williams

Henriette Wulff

Peter Wulff

Arkivplacering:

Det kgl. Bibliotek, NKS 2335, 2°

TRANSSKRIFTION

Subiaco den 20de September 1836.

Kjære Her Etatsraad!

Da de nu engang har været saa god, at fatte Interesse for mig, maae jeg ikke undlade at vedblive med at underrette Dem om hvorledes jeg har det, idet jeg smigrer mig med at De, i et leedigt Øjeblik, værdiger disse Linnier at læses. Vel har jeg ikke Meget af synderlig Interesse at fortælle; men det Lidet der er forhaanden, skrives dog altid fra Italien, og deres tidligere Ophold her, veed jeg, har bevaret hos Dem en Kjærlighed til det skønne Land, der maaske ogsaa vil hjælpe til, at De optager disse Linnier med Velvillie; og Intet ville være mig kjærere. – I mit siste Brev til Dem fra Zante¹ underrettede jeg Dem om Alt, hvad jeg til det Øjeblik vist, og at jeg seenere er kommen igod Behold til Rom, har De formodentlig hørt af Professor Ecersberg² og Justitsraad Holm,³ som jeg tilskrev efter min Tilbagekomst.⁴ Vel er for mig ikke Italien hvad Grækenland var; men dog kan jeg ikke nægte, at jeg nu her befinder mig saa vel, og finder Alt saa skjønt, at jeg tror jeg kun nødig gaar til at forlade alle disse Herligheder, og dog er min Tiid nu ikke mere lang her: men jeg maae igjen drage til Norden. Dog troe ikke det er Utilfredshed, der bringer mig til at beklage at maatte drage herfra, nei, jeg har ikke Grund til at være andet en saare vel fornøiet med min Skjæbne, der bragte det i min Lod, at kunne gjøre en saa interessant Reise, som den jeg har gjort. Jeg har dog mine Forhold i Danmark ene at takke derfor, didhen drager mig jo ogsaa saa Meget. De skal igjen see mig kjære Her Etatsraad, ikke som en sygelig Drømmer om et Eden hvor jeg ikke kunne blive; men vel tilfreds ved Erindringen [om] ogsaa at have lært det at kjende, og ved da igjen at see mig blant de gamle Venner omgiven af de kjente Gjenstande. At være Nordens Borger og Reisemand maae dog have en Grændse, jeg kunne aldriig finde mig i et bestandigt omflakkende Liv da jeg dog ikke er af de Mennesker, der fordi de i enhver Henseende ere uafhængige, betragter det ene Sted som ligesaa godt, som det andet, og aldriig lader dem binde ved Noget. Var jeg født i Syden, ville jeg vel neppe vælge Norden til Blivested; men det er nu ikke Tilfælde, og jeg ville neppe bestandig finde mig tilfreds her, hvor Menneskenes Tænkemaade ikke svarer til Naturens Skjønheder. – Dog jeg skulle siige Dem hvormed jeg beskjæftiger mig; De vil af Overskriften see at jeg er ude i Sabinerbjergene, hvor jeg nu alt i Nogen Tiid har været. Min tidligere Bestemmelse var det blodt at gjøre en lille Tuur omkring i Volsker og Sabinerbjergene, som jeg tidligere ikke havde seet, og da ifølge med en Deel andre Kunstnere at gaae til Sicilien i dette Efteraar; men da jeg næsten havde endt min lille Bjergreise fik jeg i Subiaco at høre

at de neapolitanske Grændser vare overalt med Cordonner spærrede, for[d]i Coleraen var udbrudt i Ancona. Mine Reisekammerater vare alt i Neapel førend dette tildrog sig; men jeg maatte kjønt finde mig i at blive i det Rommerske; jeg troede derfor ikke at kunne anvende Tiiden bedre end at blive ude paa Landet, og gjør jeg forøieblikket Studier til et Malerie, som jeg i Vinter agter at udføre i Rom. Jeg var for nogle Dage siden inde i Rom for at forsyne mig med Farver, og der hørte jeg hvorledes den heele Colera Historie hængte sammen, og at det Onde langt fra •2• ikke skal være af en saa slem Carakteerm som man i Begyndelsen sagde, og hvorfor man toge saa latterlig strenge Forholdsregler. Neapolitanerne synes især Frygten ganske at have slaaet; de tillode ikke engang nogen Quaraintaine; men afsondrede dem aldeeles. Ancona blev af pavelige Soldater indesluttet; men Anconetanerne og de Franske have to Gange brut denne Cordon, der var henstillet uden at man havde tænkt paa en Maade at forsyne Byen med Levnetsmidler. Ifølge dette altsaa steege Victualierne til en frygtelig Priis, og de var næsten ikke at have for Penge, man forsøgte altsaa paa selv at tage hvad man ikke blev bragt og dette var Aarsag til at der er bleven skudt paa de pavelige Tropper, der just heller ikke ere skikkede til at holde Orden, naar der staa Franskmænd imod dem, der gjør fælles Sag med de gamle Revolutionairsindede Anconetanere. Nu er imidlertid Alt igjen i Orden, og Dødeligheden skal kun være ringe. Man talte ogsaa i Rom om at den neapolitanske Cordon snart ville blive hævet. I Begyndelsen udgik de strengeste Befalinger fra Rom til alle Befalingsmænd i smaae Byerne paa Landet om at overholde at enhver Reisende var forsynet med sit Pas, og et Sundhedskort, der viiste fra hvad Egn af Riiget han kom, og som ikke maatte udstedes uden man havde opholdt sig 10 Dage i en Bye, hvor ingen Smitte havde viist sig; en Forholds-Regel, som de vil kunne indsee foraarsagede mange Ubehageligheder for Alle, og høist comiske Tilfælde fantsted. I Rom holt man saa store Prossesjoner, som ikke før havde været seet; saaledes fant een Sted fra Quirinalet til Maria Maggiore hvori Paven alle Cardinaler og Monsiniorer spadseerede i stor Pomp, fulgt at en Mængde brilante Equipager og en uhyre Mængde Andægtige Folk, der satte deres hee[] Troe til Præsternes Bønner. Og indtil dette Øjeblik ere ogsaa Alle beroligede; men de Fremmedes Udeblivelse vil maaske i Vinter foraarsage mange af de rommerske [Familier] mere at tænke paa end om Coleraen selv var kommen; thi som mistænkeligt Land udeblive vist Mange, vis Hensigt det ellers havde været at komme her, og mange af de store Huuse staae derfor uden Beboere. – Iblant de Danske stod Alt inde i Rom ved det Gamle, Torvaldsen⁵ sidder endnu fast der, og har for det første ganske

opgiven sin Reise til Kjøbenhavn, efter at han næsten alt havde bestemt Tiiden; han frygter Vinteren nu; det er et Land, meener han, hvor næsten ingen Mennesker kan være for Iis og Sne, kort det synes, som om han ganske har indtrukken Italienernes Andskuelser, og da nu dertil kommer hans bekjente Vægelsindighed, maae man næsten tvivle om at han nogen sinde virkelig begunder sig paa Reisen; men naar man før hørte ham tale skulle man troe han reiste den følgende Dag; thi nu var der ikke mere, der holdt ham tilbage; men hvad han havde sent ufærdigt hjem, maatte han der ende; og dette meener han kunne Alt skee i 3 Maaned. Dog |De| veed hvordan han er. De andre Kunstnere vare hverisær beskjæftigede med deres Arbeider i Rom, Tøming⁶ og Petzholt⁷ ere i Neapel, men Bindesbøll⁸ er endnu her, han arbeider paa en Composition til et Musseum for Torvaldsens Arbeider i Kjøbenhavn og dette vil han formodentlig ende førend han reiser; hans Bestemmelse er da at gaae til Paris. Først til Foraaret er det min Bestemmelse at forlade Rom, da jeg tror best at kunne bruge Vinteren der; men da ogsaa at begynde Tilbagereisen. Jeg har anmodet Justitsraad Holm om at skrive en Ansøgning for mig om et Tillæg af 300 Specier til mit Stipendium, og Dem kjære Her Etatsraad maae jeg beede at tage Dem lidt af denne min Ansøgning, og ved Deres Indflydelse tale •3• min Sag hos Hans Exelen[tce Ge]heimeraad Møsting⁹ eller hvor De veed det gjøres fornødent; thi uden Dem har jeg Ingen Talsmand hjemme. Og efter hvad Møsting tidligere yttrede, tør jeg nu vel have Haab. Erholder jeg dette, da maae jeg med det Halve betale min Gjæld til Conferentsraad Holten,¹⁰ der var saa god at forstrække mig, da jeg var i Grækenland, og den anden Halvdeel ville jeg da anvende til min Hjemreise; thi De vil vist indsee, at hvad jeg tidligere erholt af Fondet langt fra ikke har kunnet strække til. De veed best selv Her Etatsraad hvad der er uundgaaeligt nødvendigt til en saa stor Reise, da jeg reiste hjemmefra havde jeg endogsaa aldrig tæ[n]kt paa at komme til Grækenland, der da ogsaa medtog mig saa meget at jeg kom i Gjæld til flere. Hidindtil, da jeg havde Noget af mit eget at lolle[?] til af er io Alt gaaet godt; men ingen min Tilbage-Reise vil dette ikke mere være Tilfældet, og det er derfor jeg instændig maae anmode Dem om at tage Dem af min Ansøgning med samme Godhed, som, da jeg erholdt Stipendiet. En Deel af de Penge som Justitsraad Holm havde sent mig til Rom, hørte alt som Gjæld tidligere Bindesbøll til, og jeg maatte da her tilbagebetale dem, ligesom jeg i Kjøbenhavn har maattet betale, hvad jeg var bleven Hansen i Athen skyldig, og Alt dette var just ikke Ubetydeligheder. Jeg ville derfor allerede nu være i Knibe vis jeg ikke havde faaet et Tilskud af 120 Specier for 2 smaae Malerier, jeg, da jeg var

kommen tilbage til Rom malede¹¹ til en Sir Watson¹² vis Bekjentskab jeg havde gjort i Grækenland, og som gjerne ønskede noget fra hiint Land malet. Dette er den ordentliige Fremstilling af mine Pengeforhold hvori jeg Intet har fortiet Dem, De vil derfor vist ikke unddrage mig Deres meget formaaende Bistand. – Af Arbeider der af større Betydenhed her i Rom i den seenere Tiid ere blevne udførte, hører vist Decorereingen af Torlonias¹³ Villa uden for Porta Pia til Noget af det Betydeligste. Det er næsten blott italienske Kunstnere, der dermed har været beskjæftiget, saavel Billedhuggere som især Malere, da alle Værelserne heelt ere decorerede med Malerier og Arabesker. Alle Værelser ere i forskellige Stiile, saaledes pompeiansk, egyptisk, maurisk, fra Middelalderen etc: Skade kun at Arcitecten derved ikke er god; thi af Malerne have mange skildt sig fortræffeligt fra deres Arbeider; deriblant Podesti,¹⁴ der i et Værelse har i Fresko malet heele Bakkusses Historie, og viist sig som en langt dygtigere Kunstner, end hvad jeg tidligere havde troet ved at see hans Olie Malerier, der vel ere overordnetlig brillant i Faren; men langtifra at være fri for Maneer, den hans store Lethed i at føre Pendselen ikke bidrager lidet til. – Da Blomstermaler Jendsen¹⁵ endnu var i Rom vare vi engang samlede oppe hos den engelske Maler William's,¹⁶ og virkelig beundrede et Par Malerier han dengang just havde endt; det skulle undre mig at høre hvad han nu ville siige om et stort Malerie Williams i denne Tiid har fuldendt, og som forestiller Festen Maria della Carmine ved Neapel, idet Folket igjen drager bort. Dog erindrer jeg ret saae ogsaa Wulff's¹⁷ tidligere William's Arbeider, og de vil da ogsaa kunne erindre, den hans Maneer. I det Malerie han nu har fildent er Farven om muligt endnu kraftigere og brillantere; men han er ogsaa bleven manieret i en Grad der næsten er utrolig, de dandsende Piiger synes alle at være Englænderinder, tegnede paa let engelsk Maner, og med brillante Klæder, der intet ligner mindre end Stoffer. Og dog seer man overalt i dette Malerie et virkelig stort Talent; men han har villet gjort •2• Noget ganske Nyt og Forbausende og er derved faren vild. Men han dør heller ikke i Synden naar man hører Tyskerne tale derom; thi for dem er det en alt for haard Nød at knække. Og nu kjære Her Etatsraad veed de Alt hvad jeg har at siige Dem, jeg maae beede Dem ret meget at hilse Deres Familie, hvori blant mine kjære rommerske Venner ikke maae forglemmes, jeg tror at Frøken Jette¹⁸ ville have kunnet more sig fortræffeligt her ude i Subiaco, hvor virkelig et ægte Kunstnerliv i dets anstændige Betydning finder Sted iblant de mange Kunstnere af forskellige Nationer, og Leutenat Wulff¹⁹ ville vist heller ikke kunne kjede sig, da her skal være •1• ypperlig Jagt, som jeg dog ikke benytter, da her er nok op til at tegne og male. Har De Her Etatsraad

engang et ledigt Øjeblik da skriv mig et Par Ord til, jeg veed næsten Intet af hvad der er foregaaet hjemme ved Academiet, da Ecersberg ikke har svaret mig paa mit siste Brev, at høre fra Dem ville dog glæde mig meget. Men har De, hvad jeg vel kan formode ikke Tiid, da vil de maaske anmode Frøken Jette derom, da jeg vel veed, at hendes Broder nødig skriver. Jeg skal strax svare vis hun skriver, og fortælle hende Alt hvad jeg ved af Nyt fra Rom, og jeg tænker at hun som Dame, ikke kan finde Betæneligheder ved at skrive til mig, som de to Sødskende, da de vare i Rom viste saa megen Artighed. – Jeg maae beede Dem ret meget at hilse alle DHer af Academiet og andbefaler jeg Dem Her Etatsraad
Deres meget forbundne Martinus Rørbye
Wulff's skal jeg meget hilse fra deres gamle Piige i Rom, hun har indstændigt beedt om ei at forglemme det.

---

¹ Brevet dateret 10. maj 1836 findes i Det kgl. Bibliotek, NKS 2335, 2°.

² C.W. Eckersberg.

³ Christian Frederik Holm.

⁴ Brevet til førstnævnte dateret 12. juli 1836 findes i Det kgl. Bibliotek, Add. 302, 2° b nr. 104. Brevet til sidstnævnte brev er nr. 80 på Rørbyes liste over afsendte breve 1834-37, men er ikke bevaret.

⁵ Bertel Thorvaldsen.

⁶ Friedrich Thøming.

⁷ Fritz Petzholdt.

⁸ Gottlieb Bindsbøll.

⁹ Johan Sigismund von Møsting.

¹⁰ Nicolai Abraham Holten.

¹¹ En udsigt mellem et par søjler i Parthenon (gentagelse) og Grækere arbejde i ruinerne ved Akropolis (gentagelse). Et tredje maleri, udført til samme kunde, omtaler Rørbye besynderligt nok hverken her eller i sit regnskab over indtægter fra solgte værker.

¹² Uidentificeret, jvf. Watson.

¹³ Alessandro Torlonia.

¹⁴ Francesco Podesti.

¹⁵ J.L. Jensen.

¹⁶ Penry Williams.

¹⁷ Peter Wulff og dennes søster, Henriette Wulff.

¹⁸ Henriette Wulff.

¹⁹ Peter Wulff.

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

